

Medicatie bij dementie

Inleiding

Tot nu toe bestaan er nog geen geneesmiddelen die de ziekte van Alzheimer kunnen voorkomen of stopzetten. Er zijn wel middelen die het ziekteproces tijdelijk kunnen afremmen de zogenaamde acetylcholine esteraseremmers. Deze middelen genezen de ziekte niet. Ze helpen slechts de nog werkende hersencellen bij hun onderlinge communicatie. Het onderzoek is daarom vooral op nieuwe strategieën gericht, die het mogelijk maken de ziekte van Alzheimer te bestrijden of te voorkomen. Momenteel zijn er verschillende nieuwe medicijnen in ontwikkeling. Sommige van deze middelen zullen nog een lange weg moeten gaan, alvorens ze op proefpersonen kunnen worden getest.

Medicatie bij de ziekte van Alzheimer

Bij de behandeling van de ziekte staan daarom twee andere doelstellingen voorop. De eerste doelstelling is de behandeling van bepaalde symptomen, zoals gedragsstoornissen. Voor het bestrijden hiervan zijn verschillende middelen beschikbaar. De tweede doelstelling is het afremmen van het ziekteproces.

In Nederland zijn drie middelen bekende middelen die het ziekteproces tijdelijk kunnen afremmen:

Deze eerste twee middelen behoren tot de zogenaamde acetylcholine esteraseremmers. Acetylcholine is belangrijk voor de overdracht van signalen tussen de hersencellen. Deze medicijnen remmen de afbraak van acetylcholine en geven daardoor acetylcholine meer tijd om zijn werk te doen. Ze mogen alleen door een specialist worden voorgeschreven.

1. rivastigmine. Dit geneesmiddel kan - afhankelijk van de patiënt - de geestelijke en lichamelijke achteruitgang met ten minste zes maanden vertragen. Het taalgebruik, rekenen en oriëntatievermogen verbeteren door gebruik van het medicijn.
2. galantamine. Net zoals rivastigmine heeft dit een tijdelijk gunstige invloed op aandacht, concentratie en spraakvermogen bij Alzheimerpatiënten met een lichte tot matige vorm van dementie.
3. memantine. In tegenstelling tot de acetylcholine esteraseremmers, die alleen actief zijn bij vroege vormen van de ziekte, is dit middel met name geschikt voor de behandeling van gemiddelde tot vergevorderde vormen van dementie.

Hoewel geen van deze medicijnen de ziekte van Alzheimer kan genezen, is een deel van de patiënten wel in staat om in het dagelijks leven tijdelijk beter zelfstandig te functioneren. Ook is gebleken dat met name patiënten die nog in de beginfase van het ziekteproces verkeren, er het meest baat van ondervinden.

Een nadeel van deze medicijnen is dat bij sommige patiënten bijwerkingen zoals misselijkheid, diarree en vermoeidheid kunnen optreden. Indien één van deze middelen wordt voorgeschreven, dienen zowel de patiënt als de verzorgers goed over het gebruik en de mogelijke bijwerkingen te worden voorgelicht.

Aanvullende informatie over medicatie, in onderzoek, bij dementie.

Ontstekingsremmers

Enkele jaren geleden constateerden onderzoekers dat mensen die bepaalde medicijnen gebruikten minder vatbaar waren voor het ontwikkelen van de ziekte van Alzheimer. De medicijnen die zij gebruikten, staan bekend als niet-steroïde ontstekingsremmers (NSAID's). De meest bekende van deze stoffen is aspirine. Deze bevindingen gaven aan dat bij het ontstaan en/of de ontwikkeling van de ziekte van Alzheimer mogelijk een ontstekingsreactie betrokken is. Dit suggereert ook dat de ziekte van Alzheimer het immuunsysteem van onze hersenen in werking zet.

De meeste van deze remmers hebben een remmend effect op de productie van de stof met de naam cyclo-oxygenase (COX). Uit onderzoek is gebleken dat in de hersenen van overleden Alzheimerpatiënten een groot aantal COX-producerende cellen wordt aangetroffen. Mogelijk dat stoffen die de productie van deze stof verminderen dus ook een remmend effect hebben op de ontwikkeling van de ziekte van Alzheimer.

Antioxidanten

De aanwezigheid van zuurstof in de atmosfeer is van essentieel belang voor bijna alle levensvormen op aarde. Het verbruiken van zuurstof heeft echter ook een nadeel. Soms leidt zuurstofgebruik tot de productie van zogenaamde vrije radicalen. Dit zijn zeer agressieve bijproducten van zuurstofgebruik die vrijkomen in ons lichaam. Hier kunnen ze belangrijke schade veroorzaken aan onze cellen. Dit geldt in het bijzonder voor ons erfelijk materiaal; de chromosomen. Gebeurtenissen in de cel die worden veroorzaakt door vrije radicalen, leiden mogelijk tot het afsterven van hersencellen en zelfs tot het ontwikkelen van de ziekte van Alzheimer. Het verwijderen van deze stoffen is daarom een van de speerpunten in het onderzoek.

Stoffen die vrije radicalen kunnen verwijderen, worden antioxidanten genoemd. Deze omvatten bekende stoffen zoals vitamine A en vitamine C. Een hele krachtige antioxidant is alfa-liponzuur. Het is al enkele decennia bekend dat deze stof in ons lichaam wordt geproduceerd. Pas recent werd ontdekt wat deze stof bij extra toediening in ons lichaam kan bewerkstelligen. Alfa-liponzuur is niet alleen een sterke antioxidant, het versterkt ook de werking van andere antioxidanten. Het is een algemeen gebruikt medicijn voor de behandeling van zenuwaandoeningen bij suikerpatiënten.

In het begin van de jaren negentig is aangetoond dat toediening van deze stof het geheugen van oudere muizen kon verbeteren. Resultaten van nog recentere datum wijzen er op dat alfa-liponzuur mogelijk effectief is in de bestrijding van de ziekte van Alzheimer.

Vaccin

Onderzoekers in de Verenigde Staten hebben een vaccin ontwikkeld dat de vorming van de zogenaamde 'plaques' tegen gaat, een van de kenmerken van de ziekte van Alzheimer. Voor zover bekend, kunnen alleen mensen deze hersenziekte ontwikkelen. Onderzoekers zijn er echter in geslaagd een stukje menselijk DNA in het erfelijk materiaal van muizen in te bouwen. Hierdoor zijn die in staat om het menselijke eiwit te produceren dat 'plaques' veroorzaakt. De resultaten van het onderzoek laten zien dat het vaccin de vorming van 'plaques' kan voorkomen. Het bleek zelfs in staat om reeds gevormde neerslag van dit eiwit af te breken.

Hoewel deze resultaten een belangrijke basis vormen voor verder onderzoek, is het nog onduidelijk of het bij de mens ook zo werkt. Het gedrag van mensen is ingewikkelder dan dat van muizen. Hierdoor zal het niet eenvoudig zijn om de uitkomsten van gedragstudies bij deze muizen te vertalen naar resultaten bij de mens.

Neotrofine

Neotrofine is een zogenaamde zenuwgroeifactor die in onze hersenen voorkomt. Deze stof speelt in het embryonale stadium een belangrijke rol bij het door celdeling vermenigvuldigen van hersencellen. In het latere leven helpt neotrofine bij het instandhouden en repareren van onze hersencellen. Momenteel wordt onderzocht in hoeverre deze stof, indien extra toegediend, kan bijdragen bij het herstel van beschadigde hersencellen.

Oestrogeen

Op dit moment wordt veel onderzoek gedaan naar oestrogeen als middel tegen de ziekte van Alzheimer. Oestrogeen is een vrouwelijk geslachtshormoon. Een recente studie laat zien dat vrouwen, die na het bereiken van hun menopauze oestrogeen vervangende medicijnen gebruiken, een verhoogd risico hebben op een vorm van dementie. Voorheen dacht men juist, dat oestrogeen vervangende middelen een beschermende werking zouden hebben tegen cognitieve aandoeningen.